

Kedves Órák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VII. ker., Károly-körút 9. szám.
Ide intézendők az előfizetések legczélsezerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak

a regénymelléklettel együtt:
Egész évre 12 korona. Félévre 6 korona.
Negyedévre 3 korona.

Dr. Prém József.

Dr. Prém József kitünő írónknak jól sikerült arcz-
képét bemutatjuk ezennel olvasóinknak.

Két okból tesszük ezt. Prém
e héten elnyerte a Teleky-pályázat
100 aranyát egy verses szin-
művel. Az eredmény irodalmi
súlyát növeli, hogy a költőnek
egyhangulag ítelték a díjat. Prém
már ezzel öt nagy jutalmat vitt
el irodalmi pályázatoknál.

Ezen kitünő tollu író t sike-
rült lapunkhoz állandó munka-
társul megnyernünk.

Ezen új erő megszerzésével
ismét kedvébe járunk olvasóink-
nak, és reméljük, hogy lapunk
ezen irodalmi megizmosodását
előfizetőink osztatlan örömmel
fogadják.

Dr. Prém József.

Ima.

(Egyleti zászlószentelésre.)

Szent érzelem kél szívünkben
S ajkunk dalra fakad,
Bajtárs szívünk együtt érez
E szent zászló alatt.
Dicső zászlónk szent varázsa
Oltalmazd egyletünk,
Halld imánkat s vedd kegyesen
Tőlünk, jó Istenünk:
Tartsd meg soká boldogságban
A zászlóanyánkat!
Oltalmazd meg ellenségtől
Drága szép hazánkat!
Áldd meg a mi egyletünket!
Védeld meg nemzetünket...
Tartsd meg a királyt!

Kozma János.

Regény egy kötetben.
(13. közlemény.)

RÉGEN VOLT...

Írta: Beniczkyné Bajza Lenke.

— Isten mentsen! — kiáltott föl az ifju, — de ismétlem, hogy sohasem láttam ily izgatottnak atyámat. Föltűnt ez nekem már pár nap óta, de nem akartam kérdezősködni annak okáról.

— Jól is tetted, — viszonzá gyorsan s oly hévvel az öreg nő, hogy fia éppen oly csodálkozva tekintett reá, mint kis idő előtt atyjára, és azzal a meggyőződéssel ment vissza szobájába, hogy szülőinek mégis valami titkuk lehet s azt nem akarják vele közölni és valószínűleg azért óhajtják távozását, hogy azt meg ne tudja.

Nem is tűnődött tovább rajta. Sokkal inkább el volt foglalva saját belső világával, minthogy másról hosszabban tudott volna gondolkodni és ebéd után meleg búcsú után kocsira ült, hogy az állomásra hajtasson, mely őt rövid boldogsága színhelyéről a fővárosba röpitette.

Utja a kastély előtt vitt el, mely magaslaton feküdt, de kertjének vasrácsa lenyult az országutig. Midőn mellette elhaladtak, a száraz, levéltelen fák között egy női alakot pillantott meg a kerítésnél, ki kezével búcsút intve, s fehér kendőjét lobogtatta utána a téli szélben.

Ákos fölugrott az ülésről, hogy keresztül láthasson a vasrácsra, megemelte kalapját, a búcsút viszonzván, s azt gondolta magában: Isten veled, drága szerelmem! Isten veled, örökre!

Nemsokára eltűnt az épület, a kert és az abban bolyongó alak szemei elől, semmitem maradt a közel és kedves multból, csak szívében az iszonyu fájdalom, mely könyeket csalt szemébe...

Nyolczadik fejezet.

E nap estéjét Edelényi gróf és leánya szomoruan, unatkozva tölték a nagyteremben, hol a zongora becsukva állt, s vontatva, halkan társalogtak együtt.

Az öreg úr rosszkedvű, leánya levert volt, de egyik sem akarta azt mutatni.

— Ma nincs kedved énekelni? — kérde végre a gróf Margittól, ki tagadólag válaszolt, s atyja közelébe ülve, mondá:

— Tudja-e, mit ígért nekem pár nap előtt atyuskám, most beválthatná szavát, ugy sem tudunk miről beszélni. Mondja el nővére történetét.

Edelényi látható kellemetlen érzéssel fogadta ezt az óhajtást.

— Nem tudod, mit kívánsz, — mondá mogorván. Nagyon szomorú emlékeket idézel föl lelkemben, melyek még ma is sajognak.

— Hisz oly régen történt...

— Régen volt. De sohasem lehet feledni.

— Annál jobb, ha kiönti valakinek szívét, — mondá hizelegve Margit, szeretettel simulva hozzá,

bár már régen tette volna. Miért nem említette azt a szegény leányt előttem, kinek még nevét is csak a véletlen tudatta velem.

— Miért beszéljünk arról, ami elszomorít, s ez igazán szomorú történet és ami legkeserűbb benne, hogy nincs vége, s ez az, mi engem nyugtalanít.

— Nincs vége? — kérde csodálkozva Margit.

— Nincs, mert nem tudom: él-e még nővérem vagy hol, hogyan és mikor halt meg.

— Ez igazán különös!

— Harmincz éve, hogy utólszor láttam őt itt a teremben. Szép, viruló, fiatal tizenhétéves leány volt, most ha él: öreg, őszhaju asszony lehet.

— De hát hol volna, ha élne?

— Én sem hittem, hogy sohasem mutatta volna magát, ha életben volna. De makacs természetű volt, könnyen föllobbant és nem tudott feledni. Vagy az elkeseredés, vagy a szégyen tarthatta távol tőlem, míg élt, azután a halál választhatta el szülői házáatól örökre.

— De szépen kérem, mondja el a „szép Lotti“ történetét, mert hogy szép volt, azt a még ifjúkori arczképe mutatja.

— Elmondom, mert megígértem, bár jobban szeretném, ha sohasem kérdeztél volna, azonban tanúságot merithetsz belőle.

— Én tanúságot? — kérde bámulva Margit.

Az öreg gróf pár perczig fürkészve, gondolkodva függeszté rá szemeit.

— Tanúságot annyiban, hogy gyakran kiszámíthatatlan szerencsétlenségbe sodor a képzelt szenvedély, melynek csak ott van értelme, értéke és jogosultsága, hol nem ütközik oly akadályokba, melyeket áthidalni nem lehet, nem szabad.

— Az nem szerelem, mely elbátortalanodik s szabályoknak veti alá magát, — viszonzá hévvel, lángborult arczczal a leány, — de atyja csodálkozó pillantását látva, gyorsan, zavartan hallgatott el.

— Így beszélt Lotti is harmincz év előtt, — most azt hiszem, másként beszélne.

Margit lesütött szemmel ült helyén és hallgatott. — Nem mert föltekinteni, hogy atyja, ki előtt eddig nem volt titka, ki ne olvassa szemeiből azt, mit féltve őrzött s mi belsejében háborgott.

— Beszéljen, beszéljen atyám, — rebegé kérő hangon s feszült érdekléssel.

— Ketten voltunk testvérek, s Lotti tiz évvel fiatalabb nálam, — kezdé, pár pillanatnyi habozás után Edelényi. — Viruló hajadon, mindnyájunk büszkesége s a vidéken legkeresettebb eladó leány. Egymást érték a kérők Tölesén, és ezek közt egyik legelfogadhatóbb Torday Illés, szomszéd birtokos volt, ki halálosan beleszeretvén nővérembe, megkérte kezét.

(Folytatjuk.)

A TITOK.

(Elbeszélés.)

Irta: **Prém József.**

A férj már néhány nap óta lázas izgatottsággal nézte, fürkészte fiatal feleségét. Az öldöklő gyanu mind erősebben markolt a szívébe, többé nem használt a józan ítélet, mely néha még tiltakozott az ellen, hogy Ida hűtlen tudna lenni.

Szántó Andor másodszor is megházasodott. Kis árvája, a beteges Klárka, annyiszor emlegette előtte Idát, annyira ragaszkodott a jószívű, nemeslelkű nénihez, hogy az apa utóbb már el se képzelhette gyermekét a második anyja nélkül.

— Az elhalt feleségem legjobb barátnéja voltál, édes Ida. — Tudom, szeretett téged, tán jobban, mint engem . . .

— Ugyan, Andor, ne vétkezz a halott ellen, — tiltakozott Ida.

— Nem vétkezem, hisz az igazságot mondom. — Szerелеmből vettem el Cecilt; rajongó áhitattal csügtem rajta; az életemet édesítette meg, amíg mellettem volt. De éreztem mindig, hogy szerelmem nem lesz eléggé erős, amikor szembe kell szállnia a halállal, mely elragadja tőlem az imádott asszonyt.

— Most is csak neki élsz, Andor?

A férj nem rezzent meg. Hidegen felelt:

— Csak a barátságomat adhatom neked, Ida. — Inkább az árvám anyja légy, mint hitvesem. Akarsz-e így hozzám jönni?

— Akarok!

Nem habozott egy percig sem Ida. Hisz ott ült mellettük Klárka a dívánon, és Ida éppen a gyermek szép, szőke fejére tette kezét. De ráemelte szemeit Andorra; hosszan rajta nyugtatta tekintetét. És mintha magában rebegte volna: „Ó, te szegény ember, ha tudnád, mint szeretlek, ha tudnád, mi az én tervem, ha tudnád, mennyire a szívemen hordom a te sorsodat!” — És titokban hálát ad az Istennek, hogy felesége lehet annak, akit már akkor imádott, amikor Cecil még élt . . .

Igy szövődött, így kötődött meg az új frigy. — Akkor nem hitte Szántó Andor, hogy pokollá válhatik rá nézve ez a második házasság.

Az első esztendőben az új asszony új rendet hozott a házba. — Gondos hitves, gondos anya, senkisé tagadhatja. Szántó Andornak soha jobb dolga nem volt, mint most, amikor ilyen példásan viszik a háztartását. Az előbbi beteges asszony ezer gondot okozott az önfeláldozó férjnek, most esupa vidámság, esupa öröm lehetne az otthona, ha egyidő óta az a rettenetes gyanu nem kínozná.

Még az sem nyugtatja meg, hogy a kis Klárka pompás fejlődésnek indult. Kinek az érdeme ez? Ki másé, mint Idáé. Akáresak az ő édes gyermeke volna a bájos baba.

De Andort ez a gondolat is felháborítja. Ha csalódott volna? Ha ez az asszony gonosz és nem méltó rá, hogy ennek az ártatlan angyalnak az őrzője legyen? Ha le kell álcáznia őt?

Hányódott a lelke Andornak. És türelmetlenül nézett az ajtóra. Mikor is nyílik már, hogy újabb hírt kapjon a titkolódzó asszonyról. Hol késik az a kertész, aki a kém szerepére vállalkozott?

Kopogtatás hallatszott s utána fontoskodva lépett be a torzonborzszakállu, öreg Gergely. Sapkáját már

a pitvarban levette s a zekéje zsebébe gyurta, a pipáját is kivette a szájából, rácsetintette a réz-kupakot s háta mögé tartva, úgy állt meg az ajtó közelében.

— Szólj már no! — rivallt rá izgatottan Andor. — Mit tudtál meg?

— Ma este! A szőlőben . . . Az alsó présházban, hét óra előtt ott lesz az az úr . . . És odaigérkezett a . . . a . . .

— A nagyságos asszony?

— Igenis. Bocsanatot kérek . . . Hej, nem hittem volna, nagyságos úr, nem hittem volna . . .

— Hallgass! Elég! — Hat órakerék légy kész. Várj a puskáddal a szérüskertnél . . . Duplára töltsd meg. Addig pedig szót se! Mehetsz!

Andor ledől a dívánra. Hát ennyire jutott! Hűtlen lett a halotthoz, mással lépett ismét oltár elé . . . És most azt a nevet, melyet Cecil viselt, az ő becsületes nevét meggyalázza Ida! . . . Volt egy Szántó Andorné, akit a női magasztosság példaképének ismert mindenki, aki előtt leborult a férj és leborult a ház minden vendége . . . És van most egy Szántó Andorné, aki már az első esztendőben a szégyen posványába merült, aki rútul visszaél a férj bizalmával — ő, az elhunyt legjobb barátnéja! . . .

Azt hitte, megfullad Andor. — Harag, boszu rohanta meg. Keze ököre szorult és föluggott, hogy az ablakhoz rohanjon, melyet fölszakított, levegő után kapkodva. Mily édes lesz a megtorlás!

De aztán elgondolta, mily nehéz helyzetbe jutatta Idát. — Pusztá barátságot adott, holott az üde, a deli, a vidám lány szerelmet, szenvedélyt várt . . .

Ah! Hát ezt a szenvedélyt, ezt élvezi most más . . . De ki? Ki az az ember, akivel le kell számolnia? Ma este, ma este! És Andor sorba vette ismerőseit: ki is lehet?

Csak egy férfival érintkezett Ida gyakrabban. — A bánatos Kelecsényi Elek, akit Hamletnek csúfolt a világ, — ez ugyan nem veszedelmes vetélytárs. Mindig olyan sápadt, búskomor, majd megcsufondáros. Különbösen, hogy is gyanakodhatnék rá Andor, hisz a meg-hasonlott lovag Amerikába készül, hogy új életet kezdjen az új világban. Már Cecil életében efféle tervekkel boszantotta jó barátait . . . És Cecil hány-szor piron-gatta miatta és vigasztalta a kétségbeesettet . . . Most az a különc ember: ez legyen előtte gyanus? . . . Igaz, hogy hónapok óta csak ritkán jön és csak akkor, ha ő, a házigazda, nincs odahaza . . .

Igy telt el az idő s jóval hét óra előtt Szántó Andor, puskával a vállán, már ott állt a szérüskertnél, ahol Gergely, a kertész, várakozott.

Ida már délután befogatott, hogy a szomszéd faluba kocsikázzék látogatóba. Magával vitte Klárkát is . . . És mégis rosszban járhat?

Mindezt újra átgondolta Andor s ráförmedt a kertészre:

— Te! Ha hazudtál, ha elhamarkodva itéltél, ha félrevezettél . . .

— Sülyedjek el! A saját fülemmel hallottam. — Összebeszéltek . . .

— És Kelecsényi Elek volt?

— Olyanfélének látszott az az úr . . .

Meleg, szinte tikkasztó augusztusi est volt. — Andor nekiindult a szőlőhegyre vezető ösvényen, utána Gergely baktatott. A gyalogút meredek, de rövidebb, mint az, amelyen a szekerek nagyot kerülve, fölmennek a présházhoz.

Amint közel értek az épülethez: hintót és egy hátaslovat pillantottak meg. A nagy diófa alatt, közel a

tornászhoz, a padon Kelecsényi Elek ült, aki ölében tartotta a kis Klárikát, míg Ida mellettük állt és nézte őket.

Andorban fölforr az indulat, vészes és pusztító.

— Tedd le a gyermekemet! — kiáltott a csoport felé. — Tedd le, mert lelőlek!

— Égi irgalmasság! — sikoltott Ida, és két kezét kitérve, saját testével védeni sietett a padon ülőket.

— Mindent tudok! Hűtlen barát, beestelen asszony! Itt a leszámolás órája!

Kelecsényi Elek felszökött helyéről. A kis Klárát most sem eresztette el.

— Beestelen? Ő?

Ida összetett kézzel rimánkooott:

— Ne szóljon! Ne! Ne!

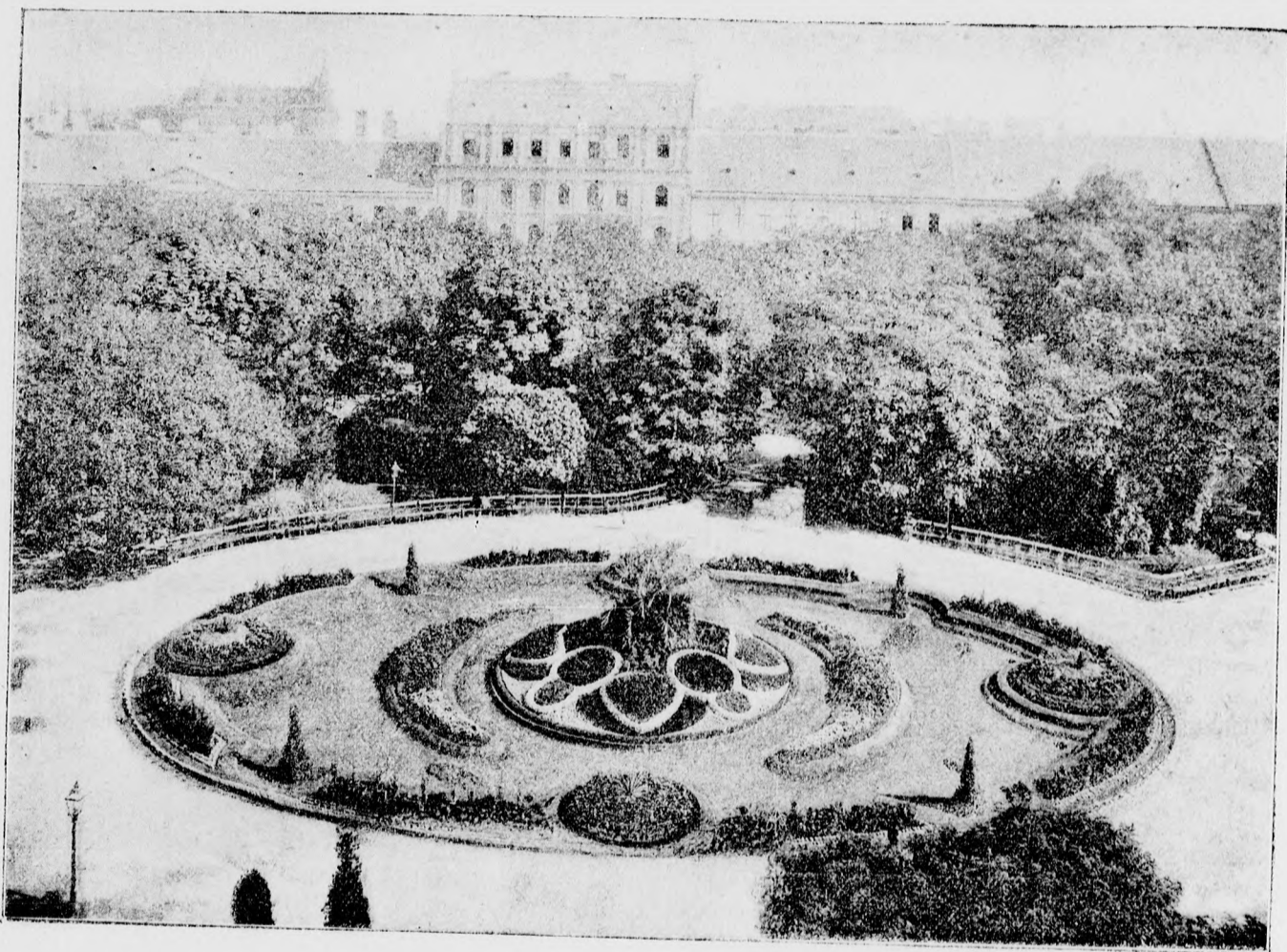
De amint kiadta a parancsot: az öreg Gergely kertész lihegve sietett be, s névjegyét adott át Andornak. Csak e néhány szó volt rajta:

„Szerencsétlen barátom! Ida *ártatlan*, de Klárika *az én gyermekem*. Ez a titok az én boldogtalanságom. Ida most már elmondhat mindent. Ne öljön le, ne tetézzük a rosszat. Én ez órában elutazom örökre!

Elek.”

... Már hajnal felé járt az idő. Az ég alj pirja bekandikált az ablakokon.

És Idát még mindig faggatta Andor:

Részlet a Városligetből.

De már ekkor kirántotta vetélytársa karjaiból Andor a kis lánykát, aki sirva fakadt az ijedelemtől.

— Az életeddel tartozol nekem! Az is hitvány ár lesz a becsületedemért!

Kelecsényi Elek nyugodtan szólt:

— Rendelkezéssedre állok...

És távozott a paripán, melyre sietve felszökött.

Andor a következő perczen gavallérosan beemelte Idát a hintóba. Aztán ölbe vette a kis Klárikát és ő is beült a kocsiba.

— Majd otthon! Még ma elhagyja a házat! — sziszogte aztán felesége felé.

Amint hazaérkeztek, Andor szó nélkül a saját hálószobájába vitte a kis lánykáját. — Többé nem szabad látnia a hűtlen mostohaanyát. Vacsoráját is a hálószobába hozatta.

— Tudtál róla? Tudtál Cecil hűtlenségéről és hallgattál?

— Aki mitsem tud: az a boldog...

— És hozzám jöttél feleségül, a megcsalthoz!

— Kárpótolni akartalak.

— És nem vádoltad a csalfa asszonyt...

— A halál: maga a bocsánat, az engesztelés.

— Megbocsátasz-e, Ida?

— Szeressük együtt a kis árvát. Mert most igazán az.

És utána szóltanul nézték — átölelve egymást — a kis Klárát.

ÉLETKÉP.

Irta: Eisenhutné Lux Irén.

I.

Sólyomi Solymossy Ellának hívták és tanítónő volt a k...i vasgyári telepen.

Apja előkelő, gazdag, de könnyelmű, tékozló főúr volt, ki nagyon szerette a nőket, a bort és a kártyát, s úgy jött, hogy egy átdőzsölt éjszaka reggelén a játékszoba szivarfüsttől és lámpakoromtól terhes, bűzös levegőjét pisztolydurranás reszkettette meg s a berohanó eseléség csak épp annyit tehetett, hogy ura tetemét a pokol e filialejéből a mennylakók földi honába a szende feleség és elbájolon szép leány lakosztályába vigye.

A csapások most gyors egymásutánban következtek s a két nő gondtalan élete véget ért.

Alig hangzott el a gyászszertartás búsan magasztos éneke, zenéje, — megperdült az udvaron a dob, mely-

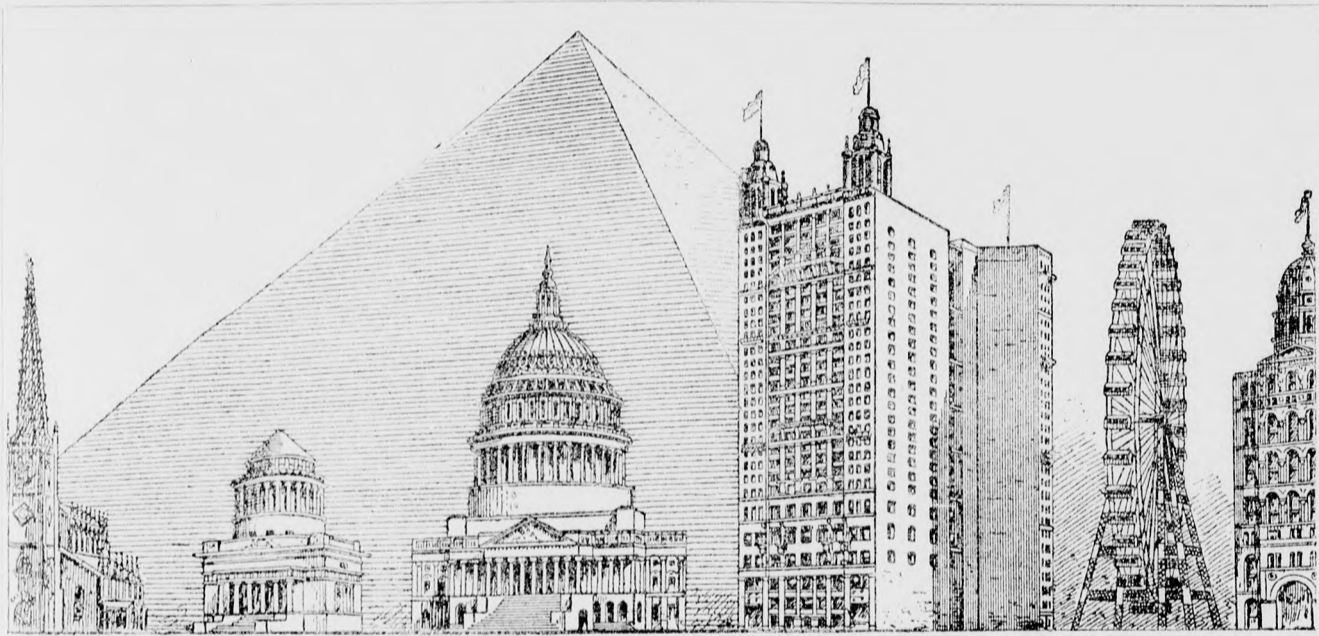
rültek, melyekből a nagyműveltségű salonhölgy azt a szerény tudást merítette, melyre okvetlen szüksége volt, hogy képzettsége legyen: falura mehetni, szegény munkásgyerekeket tanítani.

S rövid időn belül levizsgázott és állást is kapott. K...ra jött, szegényen, elhagyottan, de szilárd hittel, ujult reménnyel, csorbitatlan büszkeséggel és fokozott önérzettel.

II.

Éles eszével rögtön átlátta, hogy a társaság, melybe állásánál fogva belekerült, bizonyos alázatosságot vár el, sőt követel tőle, s azért az alamizsnaként adott meghívásokat udvariasan megköszönve, nem fogadta el, és elvonult, csendes életet folytatott, egyedül kötelességének élve, szabad idejét beteges, megtört anyjának szentelve.

Oh, de példás magaviselete nem talált általános elismerésre, különösen a nők között nem. Mert hát mért volt fiatal és szép, szellemes és büszke? Nevetséges! Egy falusi tanítónő, ki nagyra van vele, hogy

New-York legmagasabb építményei.

nek recsegő hangja megborzongatta a kastély szomorú lakóit.

S nem volt elég a szegénység, valódi okának is ki kellett sülnie. — Az íróasztal fiókjából előkerült a sok kifizetetlen ékszer-számla, gyémántos-gyűrűkért, karperecekért, melyek mind a félvilág esábos szíréneinek bűnös esókjait fizették s a leghivebb hitves rút megcsalását jelképezték.

A kétélű tör: a szegénység nyomasztó tudata s a csalódás lesújtó érzete át meg át járta a megtört özvegy gyöngé szívet s csak a szilárdjellemtű, vasakaratu leány volt az egyetlen menedék, mely az éjszakába, fagyba kítaszított galambot a végső elvesztéstől megőrizte.

Ella vállaira nehezedett az életfontartás nehéz föladata s a tejben-vajban fürösztött, minden szellőtől megvédett, kényeztetett leány, most bátran elébeállt a viharnek és szélnek s küzdve tört magának és anyjának rögs életutat, miután a rózsásról oly kegyetlenül, oly váratlanul letaszították.

Az aranyozottkötésű diszművek, kedvencz írók érdekes regényei, imádott költők versei az antiquáriushoz vándoroltak s helyükbe elrongyolt iskolakönyvek ke-

csinos arca van, és ki magasra tartja az orrát, mert piszkos parasztgyerekeket oktatni képes!

Valóságos lázadás tört ki azonban a telep aszszonyai és leányai közt akkor, amidőn az igazgató, Makkay Béla, szemmel láthatóan érdeklődni kezdett a szép tanítónő iránt.

Mennyi lányos háznál várták őt hiába, még csak a szokásos látogatásokat sem tette meg, s most majdnem minden este ott volt Solymossyeknál s a tanítónő eselédje révén kisült az is, hogy a zárkózott, szófukar direktor milyen beszédes tud lenni s milyen figyelmes a kisasszony iránt. És nem volt elég az abszurdumokból, még hallatlanabb dolog történt!

Az igazgató legjobb barátja: a gazdag, fiatal, szép Barlay Emil, a legkivánatosabb férjjelölt a környéken, — barátja példáját követve, szintén eljárt a „szép Ella“ teaestéire; a tisztí családotól mindinkább elmaradozott, csendes és ábrándos volt; Isten bizony, szerelmes lett az is!

S úgy is volt. Makkay és Barlay, a két legmeghittebb barát, versenytárs lett a szép tanítónő kegyének elnyerésében.

Nehéz húzás...

Többek között aztán ezt mondá:

— Utolsó szavaiddal a legmélyebb tiszteletet tanusítottad irántam és Ella iránti vonzalmadért és önzetlen barátságodért vedd hálás köszönetem és meghatottságom őszinte kifejezését. Válaszul csak azt mondhatom, hogy családomhoz való viszonyod minden legkisebb változását sértésszámba veszem, mert nóm minden rosszakaró híresztelésnek felette áll, s szívemhez a gyanu és bizalmatlanság legkisebb paránya sem férközhetik.

A két férfi kezét fogott, Barlay megnyugodott, s Makkay felindulása is lecsillapult. Lényén semmi említésre méltó változás nem volt észlelhető, de szívének legrejtettebb zugában mégis megszületett a szerelemföltés rút férge, melyet akart, de nem tudott előlni, mely beteggé tette őt, s mely családi életének kobozán meg-meg rágott egy-egy húrt, hogy zizegve elpattant, lehetetlenné téve a teljes boldogság melódiájának összhangzó eljátszását.

Szívujja újból jelentkezett, s a szívujjas ember intenzivitásával minden örömet és bánatot kettőztetett mérvben érzett.

Szinte fájt neki az öröm, ha nejét láthatta s testi bánatokat okozott neki az öröm, ha remegő ajkát fiacskája rózsás arcához tapaszthatta. Képzeltetni tehát, mint dúlt benne a kín, ha szívére erőt vett a gyanu, vajjon nem élvez-e más is azt a boldogságot, melyhez kizárólag csak neki van joga.

Az érzelmek rohamos fejlődése, hirtelen változása, egyik végtől a másikba való gyors átesapása végleg tönkretette különben is gyenge szervezetét s Makkay állapota napról-napra rosszabbodott.

Ideges és szeszélyes volt. Kínozza önmagát és kínozza környezetét. Rövid félév alatt betegsége ágyba döntötte őt s most vette kezdetét az igazi szenvedés. Gyenge volt a fentlévésre s feküdni nem birt. Lélekzete el-elakadt s fuldoklási rohamai a pokol kínjait ismertették meg vele. Amellett lelkében ott rágicsált a gonosz nyelvek szülte féreg, mely akkor sem hagyta nyugodni, amikor fizikai baja pihenni engedte volna őt.

Ella majdnem erejét túlhaladó önfeláldozással, türelemmel és kitartással ápolta imádott, szenvedő betegét. Háztartását, sőt gyermekét javarészt elhanyagolni volt kénytelen, mert az ideges beteg szeszélyességével Makkay egészen a maga számára kötötte le őt. Az ő arcáról is eltűnt a pir, az aggodalom és a bánat rányomta halvány bélyegét.

Barlay gyakran jött, bár följjajdulni szeretett volna, ha barátja földöntúli fényben égő szemében a kétely rút torzarcát látta föltűnni s hűségese szeme felé vigyorogni.

És kimondhatlan volt az a gyűlölet és megvetés, mit az egész emberiség s különösen e telepbeli társaság iránt érzett, mert ők, — ők és gonosz nyelveik voltak azok, kik barátját megbetegítették. Az emberek és ő maga! Ő maga, amidőn téves becsületeségből, túlzott gavallériából oda ment a hívőhöz s föltárta előtte a gonoszok világát, megismertette vele gyalázatos koholmányait. — Ilyenkor a kétségbeesés valóságos paroxizmusa fogta el; belemarkolt dús, fekete hajába és sirni, sirni szeretett volna, ha szíve nem facsaródott volna túlságosan össze, enyhítő könnyüt nem bocsátva ki magából. — S ha az emberi szervezet, e könnyen romló gép, egyik főalkatrészén csorba esik, a vég közel van. — Makkay utolsó napjait élte!

Egy reggelen, nyugtalanul eltöltött éjszaka után, rövid álomból fölriadva, az ágyánál ülő neje kezét ragadta meg s elesukló, remegő hangon így szólt hozzá:

— Hozzámégy, ha meghalok? Szeme szinte vérben úszott s arcán oly félelem tükröződött, hogy Ella ijedt meglepetéstől egészen merev maradt.

— Kihez? — kérdezte aztán elfuló lélekzettel.

— Emilhez! — Hát persze, hiszen mondják, oly nagyon szeretted őt.

— Béla! — tört Ella elszorult kebléből ez egyetlen szó, de hangjában annyi fájdalom, oly mély sértődés volt, hogy Makkay megszegegyenülten hajtotta le fejét, de egyszersmind megkönnyebbülten lélekzett föl.

Majd szótlannul ziháló keblére vont a nejét, ennek szöke hajába temette arcát, s esókot után lehelt lehajtott fejére. Aztán hirtelenül visszahanyatlott ágyában, nehezen, mélyen sóhajtott s a felriadó Ella még egyszer, utóljára láthatta férje jóságos tekintetét...

Az első, vulkánikus fájdalomkitörés után Ellát iszonyatos félelem fogta el. Feledve volt a rágalom, megszólás, a látszat, dúlt arczezal, felbomlott hajjal, hiányos öltözékben az utcára, s egyenesen Barlayhoz rohant.

— Jöjjön, jöjjön, az Istenért! Béla nem él többé! Béla meghalt!

És most tartotta először karjaiban Barlay az imádott nőt, midőn a férje teteméhez visszatérve, ájul-tan összerogyott. E pillanatban Ella legelkeseredettebb ellensége rontott a szobába, hova a részvét álarca alatt gyötrő kíváncsisága kergette, s honnan igaz kárörömmel távozott, mert fennen híresztelhette, hogy a férj halálos ágyánál is a szerető karjaiban találta a gyalázatot.

A következő órákban azért mindenki elment kondoleálni, mert hát, már csak érdemes megnézni azt az unikumot, akit még a halál sem hat meg! meg aztán, még megeshetik, hogy Barlay, a jövődöbéli igazgató, csakugyan elveszi drágalátos mákvirágját s aztán még megint csak direktornéjuk lesz a szépséges liliomszál.

IV.

A temetésről hazajövet, a testileg és lelkileg megtört özvegyet újabb csapás várta. A bonne azzal fogadta, hogy a Gézuska lázas. De nemcsak lázas volt, hanem kis melle vadul zihált, s torkán csak nehezen, sipitva jött a lélekzet. A rögtön elhívott orvos megérkezett, s torokgyíkot konstalált.

— Barlay, ne hagyjon el! Barlay kérem, kérem maradjon itt éjszakára, mert megöl a félelem.

S a hosszú éj, gyors szárnyain hamar megérkezett, s mintha röptében akadályozná valami, lassan-lassan mult. Az óra mutatója renyhén mászott odább, a kínos percek oly végtelenül hosszúk voltak, az idő állni látszott.

A kis Géza gyorsan és mégis nehezen lélekzett, tüdeje csak kapkodva juthatott egy kis levegőhöz, szivecskéje majd megszakadt a gyors dobogástól, lelke küzdve küzdött a halállal. — Ella és Barlay éber figyelemmel kísérték minden mozdulatát, s híven a legnagyobb pontossággal követték az orvos tanácsait, teljesítették parancsait.

Reggelre a baj még fokozódott. Most már az orvos sem mozdult el a kis beteg ágyától. Oh, de a gyermekek fojtó angyalának szeretete nagy volt, magához ölelte a kis Gézát szorosán és mindig szorosabban, mignem magával vihette a mennyországba.

És újra temették és megint Ella ment legelsőnek a koporsó után. Nem sirt, nem jajongott, esendesén, mint a megtestesült néma fájdalom lépegetett Barlay karján, nem törődve a reá szegzett számos tekintettel, csak fia koporsóját nézte mélan, hosszan.

A sírnál megállott s mintha minden érzéke elveszett volna, öntudatlanul bámult a mély gödörbe, melybe a kis koporsót lassan leeresztették. Arcán fájdalmas vonaglás vonult végig, minden rögződésnél, de hang nem jött ajkára. A koporsó végleg elűnt, a gyászközönség oszolni kezdett. — Ella csak állt, állt mozdulatlanul, mereven.

— Mennünk kell! — mondta Barlay, meghatottságtól elfulladt hangon.

Az asszony gépiesen megfordult s indult kifelé a temetőből. — Barlay vezette s hazáig kísérte az alvajárához hasonló nőt.

A lakószoba divánjára aztán leültette akarat nélküli vendégét s mikor látta ennek teljes fásultságát, szinte élettelenységét, erőt vett rajta a kétségbeesés, térdre vetette magát Ella lábaihoz, megragadta annak öben nyugvó fehér, keskeny kezét, belétemette könyáztatta arcát s zokogva ezt kiáltá:

— Ella! Hát mért nem szól? Mért nem sir? Nem jajgat? Mért ül ilyen mereven, ilyen érzéketlenül?

Az ébren alvajáró testén egy pillanatra ideges reszketés szaladt végig, szólni akart, de hangja megsuklott. Majd, egyidő múlva, kibontotta kezét Barlay kezéből s a férfi gondterhes homlokán végigsimítva, — sugva szól hozzát:

— Szegény Barlay! — Menjen haza, Emil! Ne aggódjék miattam. — Lefekszem, fáradt vagyok!

— Elmenjek, és magát egyedül hagyjam ilyen állapotban? Kérem, könyörgök, engedje meg, hogy itt maradjak! Majd a szalonban leszek, maga meg lefekhetik.

— Nem, Emil, nem maradhat itt. — Tudja jól, milyen rossz a világ s jó hírnevemmel drága férjem emlékének tartozom.

Barlay szótlánul fölemelkedett, két kezébe fogva Ella kezét, hosszú, forró csókot nyomott rája, aztán hirtelenül megfordult és sietve, visszatekintés nélkül távozott.

Künn megállott s önkéntelenül azt mormolta: Isten áldjon meg és örökjék fölöttem!

V.

Másnap a fölkelő nap első sugara mosolygva surrant be a szomorú, szép asszony szobája ablakán, de ijedten szökött vissza, midőn annak érintetlen, üres ágyát látta. Sietve végigsuhant a telepen, ki a temetőbe s ott látta azt, kit ágyában hiába keresett. A két uj sir között feküdt halványan, holtan. Szeme az égre nézett, mintha a kérdő napsugárnak azt akarta volna mondani: így kellett jönnie. Gyászruhája föl volt gombolva s keblén, mint hómezőn keskeny bíbor-sáv, úgy piroslott a kiesordult vér. Keze kis revolvert szorongatott, mintha sohsem akarna tőle megválni...

A nap arca elborult s hamarosan fátyolt vont magára, az ég azonnal gyászt öltött s a magasból megeredt a mennylakók keserves könyárja, le a fekete földre, a csendes, néma halottra.

A lepergő cseppek lassan fölzátták és lemosták az áruló pirosságot Ella kebléről s a fehér mezőn annál ijeszteőbben feketélt a kis, fekete folt, amelyen az ifjú élet elszállt.

Barlayt a zuhogó eső ébresztette fel rövid, nyugtalan álmából, s a természet bús képe szomorú, fájdalmas sejtéssel töltötte el.

Ő volt az, ki leírhatlan kínban, kezét Ella megüvegesedett, esőtől könyes szemére szoritotta, hogy ne lássa azt az üres és mégis annyit jelentő örök tekintetet.

A délutáni órákban a vasutól siető Szűtsnével találkozott. A kövér hölgy már messziről kiabált s vörös napernyőjével integetett feléje.

Barlay úr! Barlay úr! Igaz az, hogy Makkayné meglötte magát?

— Igaz, — felelte a megszólított röviden. — Szeméből a gyűlölet és megvetés egész tüze világolt a kérdező felé. Igaz! — ismétlé aztán keserűen. Pedig rangomat, vagyonomat, életemet szívesen áldoztam volna föl neki, ha elfogadta volna kárpótlásul veszteségeért. De... nem kellett neki... férjét a halálba kergették s ő nem élhette túl őt. Pedig mondják, oly nagyon szeretett engem!

Fölkaczagott, bántóan, diszharmónikusan s köszöntés nélkül hagyta ott a hűledező asszonyságot.

— Bolond! — mormogta ez, — midőn álmélkodásából magához tért.

Barlay pedig hazament, s lakószobája néma csendjében kísértetiesen hangzott a fuldokló lélekzet, amint az erős férfi a keserves zokogással küzdött.

Útinaplómból.

Irta: Palotai Csorba Ákos.

Most, amidőn koronás királyok mind gyakrabban és gyakrabban látogatják meg Alsó-Ausztria havas vidékén fekvő, úgynevezett „Só-kincstári birtokokat“, midőn a fejedelmi kedvenc nyaralótól, Ischltől, már vonaton lehet beutazni e vadregényes, elbájoló vidéket, s annak a bodeni tónál valamivel kisebb ugyan, de azért jelentékeny és hajókázható tavain ábrándozhatunk, most idényszerűnek találom a „Só-kincstári birtokokon“ tett utazásom följegyzéseiből közölni egyet-mást, hogy legalább képzeletben vezessem keresztül e bájos dús vidéken, melynek minden pontja más és más panorámát tár föl a vizsgálódó szem előtt, hogy legalább fogalmat alkothassanak e tájakról azon olvasóim lelki szemei előtt, akik e vidéket még nem ösmerik és nyáron oda készülnek.

Zöld erdők, mezők, barátságos városok, magasra emelkedő zöld-lombos ősfáktól diszlő hegyek, kopár mészsziklák s ezek tövében századok vihara ellen diadallal megküzdött várkastélyok s a sziklafalak között mint sima tükörlap elterjedő tavak váltakoznak az utas előtt, amint Ischl elhagyja s az úgynevezett „Só-kincstári birtokokra“ belép.

Legnevezetesebb pontjai ezen a kincstárnak oly nagyjövendelmű sótermelésű vidékén, az egymásután következő, s egymással összeköttetésben álló tavak. Ilyenek a Hochsee, Traun, vagy mint általában nevezni szoktuk: gmundeni-tó a Hallstadt melletti tó, a Gossausee, és a Langbathsee, kisebb jelentőségűek pedig — bár ezek is elbirják a vitorlázásokat — az Altersee, Saint-Wolfgangsee, a Mond- és Alm-tavak.

Egészben véve a „Só-kincstári birtokok“ nem nagy területet foglalnak el, közigazgatási szempontból csakis az egykori wildensteini tartományi kerületből áll az, míg földrajzi tekintetben magában foglalja a Traun-völgyet, kezdve onnan, ahol a Traun vize Styriából Ausztriába folyik, s végződik ott, hol e folyó a Traun-tóba ömlik, e területhez tartoznak még amott nevezett viz folyásánál elterjedő többi völgyek is. Gmunden maga, s a várostól nevezett tó, tulajdonképen már nem tartoznék a „Só-kincstári birtokok“-hoz, de mivel ősidők óta itt székel a „Só-kincstári birtokok“ igazgatósága, Gmudent is e kincstári birtokhoz szoktuk számítani.

Az osztrák alpesi vidékek legszebbjének mondhatjuk a Traun- vagy Gmunden melletti tó tájkát.

A Traun-tó 422 méter magasan fekszik a tenger színe fölött, 12 kilométer hosszú, 3 kilométer széles és 191 méter mély.

E tájék főbáját képezik azok a magasan kiemelkedő sziklák, melyek a „Sókinestári birtokon“ itt tűnnek föl legelőször az utas előtt a tó nyugati és déli részén e kopár, hófehér sziklák egyenesen a smaragdszínű tó tükrekből emelkednek ki, míg ellenben a tó keleti és északi partjait a legüdébb illatozó virággal telt mezőség, nedves ligetek, dombok, itt-ott elszórt házak, nyaralók, s nagyuri kastélyok lepik el.

A tó északi részén, éppen szemben az óriásilag kimagasló Traun-sziklával, terül el, nyári szinkör alakjára építve, a hírneves s annyira kedvelt üdülőhely, Gmunden városa, melynek lakossága 1800 lélek, e város a kerületi kapitányságnak, és járásbírósnak székhelye. A magaslaton épült templomnak legjelentékenyebb része azon művészi fafaragvány-oltár, melyet Schwandauer gmundeni fametsző készített 1656-ban, a kapuczinusok temploma egyike Gmunden legrégebb építményeinek, ezt II. Ferdinánd alapította 1636-ban, nem kevésbé érdekes a városháza s egyéb két századdal ezelőtt emelt épület. A várost sétatér, kertek, és nyaralók veszik körül. Az újabbkori modern épületek között föltűnnek a Württemberg-, Toscana- és Satori nyaralók.

A Gmunden mögött emelkedő magaslat fensíkjáról gyönyörű látvány nyílik meg a vizsgáló szem előtt, fellárva a tó regényesen szép vidékét, s innen a tó egész hosszában szemlélhető.

Gmundenfejlődése nem új keletű, mert előnyös fekvésénél fogva, már századokkal ezelőtt, mint a legkeresettebb só-áruházi piac volt ismerte. Gmundennek igen hatásos sófürdője van, melybe a sósvizet Ebenseeből vízvezetéken eresztik le.

Gmudentől nem messze a tó nyugati partján terül el Orth községe, melyben nevezetes a kastély, ennek hasonmása emelkedik ki magából a tóból is; e két kastélyt egy 126 méter hosszú hid köti össze. Mindkét kastély az egykori toscana János főherczeg tulajdona volt, azon főherczegé, akit mint hazánkban Temesvárt állomásozott tüzérőrnagyot a magyar közönség is jól ösmert, s aki a temesmegyei Manassy-féle Hodonyi birtokot megvette, s aki később Orth János név alatt, hajójával együtt nyomtalanul elveszett tengeri útjában.

A községtől délre, a tóparton áll Altmünster, a florenzi stýlben épült világhírű templomával, sajátosságával. E község után Ebenzweierbe jutunk, melynek nevezetessége az ott álló gyönyörű kastély, még lejjebb délre egy sziklaháton találjuk Traunkirchen községet.

E községben 909-ik évben a styriai örgróf IV. Ottokár az ott állott, s az avarok által lerombolt nözárdát újból építé. E zárda 1622-ben a Jézustársaság tulajdonába ment át, manapság a tartományi gróf kastélyává van átalakítva.

A legmélyebb vallásos ihlettség fogja el az embert, ha a traunkircheni „Ürnap“ ünnepélyesség szemtanuja lehet. E község az urnapi ünnepet nem a templomban, hanem a tó tükörfelületén tartja meg. Nagyjobbmértű hajón épült az oltár, mely előtt kellő segédlettel végzi a lelkész az istentiszteletet. E nagy hajót számtalan apró csónak veszi körül, melyben a község ünnepi öltözékű lakossága áhitattal eltele foglal helyet. Örökre fennmaradó benyomást tesz az emberi kebelre azon percz, midőn a lelkész a szentséggel áldást ad a csónakokban térdreborult áhitatoskodókra. A víz tükre meg nem mozdul, a kormányzó és hajtőlapátok szünetelnek, siri csend van mindenfelé, csupán a lelkész áldást adó stentori hangja rezgetteti a léget, messze távolba elvívén a tó felületén a lelkész „Deus vos bene dicat“ áldását!

(Vége következik.)

A „Murányi Vénus.“

Irta: Dr. Simon Vilmos.

Szerényi Iza és Karády Emma már tizennégy éves korukban szentül meg voltak arról győződve, hogy nagyfoku zsarnokság rejlik a szülőknek abban a kivánságában, amely szerint ők még egy teljes évig kénytelenek a „Nőképző-Egyesület“ zöldfa-utczai tanintézetébe járni; de hát hiába, a magasabb hatalomnak engedniök kellett. Mihelyt azonban a két elválhatatlan jó barát nő betöltötte tizenötödik életévét, az el-kényeztetett gyermekek határozottságával kijelentették, hogy ők bizony nem mennek többé iskolakönyvekkel végig Budapest fényes utczáin. Ha pedig a szülők mégis kényszeríteni akarják őket erre, úgy kimondják a sztrájkot, és egy betűt sem fognak tanulni egész éven át; hanem e helyett annál inkább rajta lesznek magukviseletükkel, hogy az intézet igazgatósága minél előbb távozásra kérje őket.

A szülők jó képet csináltak a gonosz kis leányok modern okoskodásához, és azzal az elvvel próbálták vigasztalódni: többet észszel, mint erővel! Ebből kifolyólag beleegyeztek Iza és Emma kivánságába; de azzal a szigorú kikötéssel, hogy a leányok együtt fognak otthon órákat venni valamelyik kiváló tanártól, aki az ő tudományokra még szomjas (?) fejeseikébe be fogja csepegtetni a bölcseséget.

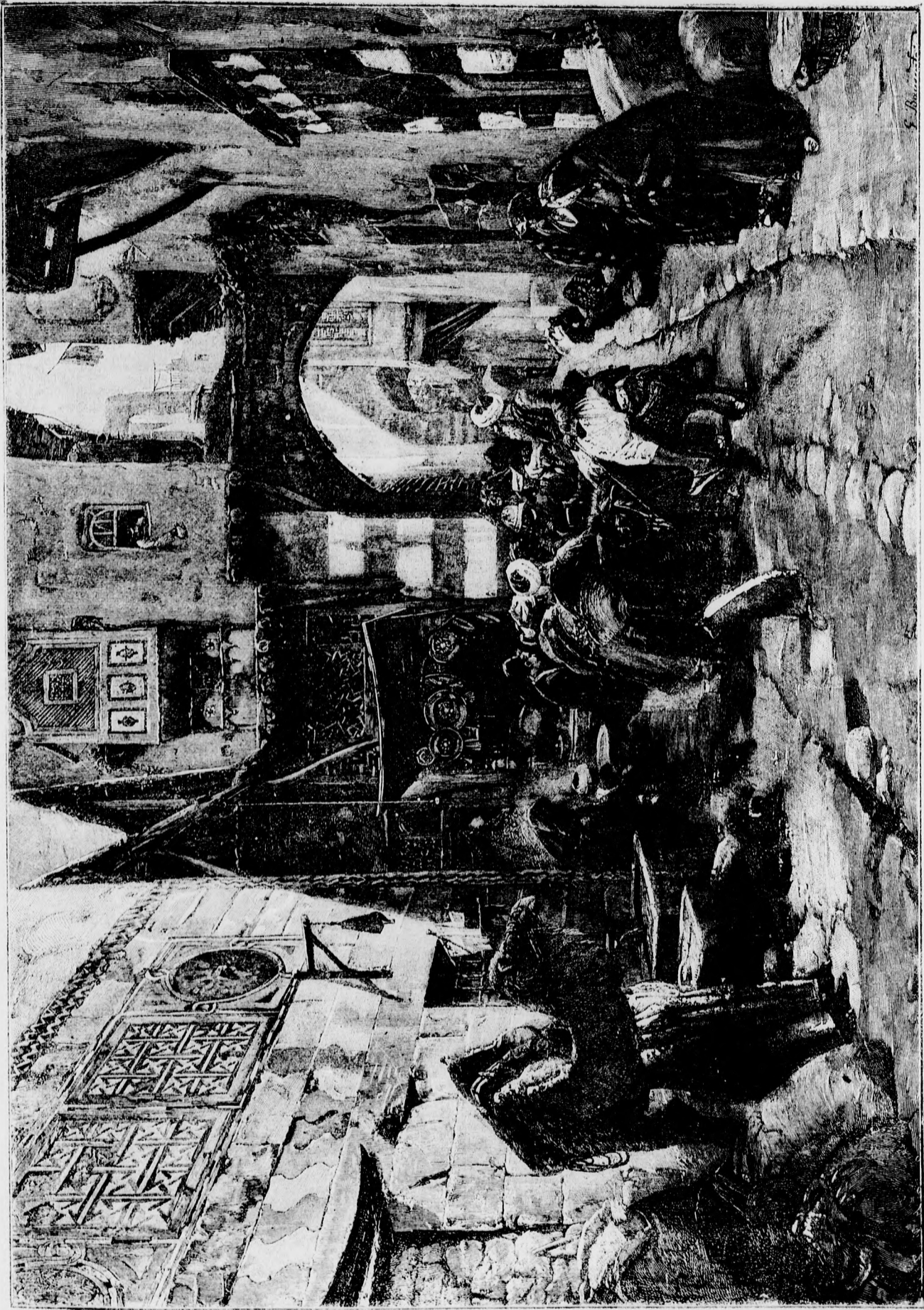
A választás a hamis lányok ajánlata folytán dr. Piróka Kázmérra, a „Nőképző-Egyesület“ tanintézetének magyar nyelvet és irodalmat előadó tanárára esett, aki vállalkozott arra is, hogy a két kis boszorkányt a többi tárgyra is oktatni fogja.

Ez a tanár úr kitünő típusa volt azoknak a sokat tanult embereknek, akik a folytonos könyv-buvarkodás következtében nem igen jutottak ahhoz, hogy kitanulmányozzák a társas-érintkezés csinját-binját, a kik ennél fogva kitünő tudósok, de kevésbé jó tanárok, mert rendszeren nem tudják eltalálni tanítványaikkal szemben a megfelelő bánásmódot. Így aztán könnyen neveltségesekké válnak, és a gonosz tanítványok pompásan mulatnak ferdeségeiken, de egyszersmind könnyen kitanulják gyöngéiket, és alaposan visszaélnék ezekkel a tanulás kárára.

Ilyen ember volt dr. Piróka Kázmér is, akit beható tanulmányai alapján a Magyar Tudományos Akadémia levelezőtagjává választott ugyan, de aki azért Izának és Emmának mentől kevésbé tudott imponálni. A mamák tetszését megnyerte a tudós tanár úr kitünő hire, és nem gondoltak arra, hogy leányaik tulajdonképpen csak akkor és azt tanulják tőle, amikor és a mit akarnak. De a két kis boszorkány dicséretére legyen mondvá, ők a legtöbb tárgyat a lelkiösmeretes bakfisok rendszeres érdeklődésével tanulgatták, csak a magyar irodalomtörténet első pár százada nem tudta sehogysen lekötöni a figyelmüket. Mit is érdekelte őket pl. a „hit kora“, mely alatt jóformán csak legendák, mondák, vagy holmi halot'i beszéd alkották a magyar irodalom történetét?

Pedig a tanár úr a részletekig menő, szaktudóshoz méltó alaposággal magyarázott nekik minden legapróbb irodalmi hagyatékról, a minek az lett a természetes következménye, hogy a leányok még a fontosabb irodalomtörténeti mozzanatokról is csak felületes ismereteket szereztek.

Az egyik órán Gyöngyösi Istvánról, a XVII. század elejének e nagy éposz-írójáról beszélt a tanár úr roppant lelkesedéssel és az akadémikust jellemző részletességgel.

Utczai jelenet Teheránban.

Egyszersmind fölkérte a kisasszonyokat, hogy a következő órára olvassák át a kiváló „Marssal társalkodó murányi Vénus“ című elbeszélő-költeményének első és második énekét.

A kisasszonyoknak természetesen utolsó gondjuk is nagyobb volt annál, semhogy Gyöngyösi e magyar verses regényével törődjenek, hanem e helyett titokban elolvastak egy-egy Jókai regényt.

A következő magyar órát megelőző percekben ennél fogva a következő párbeszédet folytattak a tisztelt bakfisok:

— Te! én bele sem néztem a magyar olvasókönyvembe! — mondta Emma.

— Oh, nekem nincs is még meg a könyvem! — replikázott Szerényi Iza, csaknem büszkén.

Piróka tanár úr belépett és csakhamar megkezdődött a magyarázás a természetanból, míg végre 1/4 óra felé a magyar irodalomra került a sor. A nagy tudós mindjárt ezzel a vakmerő felszólítással kezdte a mondókáját:

— Szerényi kisasszony, kérem, mondja el röviden a „Marssal társalkodó murányi Vénus“ első énekének tartalmát. Ugyebár, átolvasták?

Édes teher.

— Hogyne, átolvastuk! — hangzott egyszerre a vakmerő válasz mind a két hamis leány ajkáról.

— Tehát kérem, halljuk!

Izának csak éppen annyi fogalma volt a Wesselényinek és Széchy Máriának szerelmi ármányát tárgyazó költeményről, amennyi a tanár úr multkori magyarázatából és Dóczy Lajos színművéből megmaradt a bodros fejcskéjében. Maga elé tette tehát Emmának fölnyitott olvasókönyvét, és nagyot sóhajtvá, beszélni kezdett úgy, amint eszébe jutott. Így pl. tetszett neki az az érdekes jelenet, mikor Wesselényi és Széchy Mária találkoznak a vár alatt levő erdőben, tehát úgy ezt, mint a többi regényes jelenetet jól kiczifrázta, aminek fejében azután az istenségek szereplését elhallgatta. Olyan nagyszerű modern regényfejezeteket gondolt ki Iza hamarjában, hogy ha Gyöngyösi csakugyan úgy irta volna meg „Murányi Vénus“-át, harmadfél-századdal megelőzte volna a saját korát.

A tanár ur egyideig csak hallgatta, amit a kis hamis összebeszél, aztán az ő szokott túlzott udvariasságával félbeszakította a fürtös mesemondót:

— Köszönöm, Szerényi kisasszony, hanem azt hiszem, kegyed talán valamelyik újabbkori regénnyel tévesztette össze Gyöngyösi remek alekszandrinjeit.

— Meglehet, hogy rosszul kerestem ki az olvasókönyvből — válaszolt szemhunyorítás nélkül Iza, miközben hirtelen néhány lapot fordított az előtte fekvő könyvből.

— Talán Karády kisasszony szerencsésebb volt a megtalálásban? — kérdezte most a tanár ur Emmától.

Ámde ez a kisasszony sem maradt hunczutság dolgában a barátnője mögött és egészen közömbös hangon válaszolt:

— Oh, én jól átolvastam a költeményt, mindjárt el is mondom... Hanem előbb szeretnék valamit a tanár urtól kérdezni, t. i. mi volt az oka az elbeszélő költészet terén a XVIII. században beállott hanyatlásnak?

Piróka tanár ur roppant büszkén nézett tanítványára: ő ugyanis szentül meg volt győződve arról, hogy csupán az irodalomtörténet iránt való érdeklődése adta Emma ajkaira ezt a kérdést. Mit tudta ő, hogy a tudományokra szomjas, ravasz kis tanítványa azalatt, amíg Iza állítólag a „Murányi Vénus“-ról beszélt, hamarjában kikeresett az irodalomtörténetből egy olyan kérdést, amelyre jó hosszú választ lehet adni. Jól ismerte ugyanis az akadémikus urnak azt a szokását, hogy ilyenkor bő részletességgel szokott felelni a hozzá intézett tudakozódásra.

Igy történt most is. Már egy teljes félóra eltelt, és dr. Piróka Kázmér még mindig nagy hévvel magyarázta a XVIII. század általános irodalmi viszonyait és a költészet hanyatlására közreható okokat. Emma olyan áhitatos arccal hallgatta a tudóst, mintha igazán ott lettek volna a gondolatai, sőt olykor olykor még újabb kérdésekkel is bolondította a szegény tanár urat.

Egyszerre csak Iza mintegy önkéntelenül a falióra tekintett és hirtelen fölkiáltott:

— Jé, már négy óra elmúlt!

— Akkor sietnem kell az intézetbe! — ugrott föl ijedten a magyarázataiba belemerült akadémikus. — A kisasszonyok lesznek olyan szívesek, és a jövő órára átolvassák az egész „Murányi Vénus“-t. Ajánlom magamat! Alásszolgája! — udvariaskodott dr. Piróka, és ment kifelé az ajtón.

A szomszédszobában találkozott Szerényinével, aki megkérdezte tőle:

— Hogy volt megelégedve tanár ur a leányok szorgalmával?

— Oh, kitünően, nagyságos asszonyom! — válaszolt az akadémikus, miközben arccal folyton Szerényiné felé fordulva hátrált a kijárat felé. (A világot sem fordított volna a nagyságos asszonynak hátat még kimenet sem.)

A leányok a szomszédszobában meghallották a tanár ur nyilatkozatát és jót nevettek rajta:

— Pompásan kijátszottuk megint az öreget! — ujjongott Iza.

Természetesen a következő órára sem olvasták el a „Marssal társalkodó murányi Vénus“ dicső históriáját; de azért az akadémikus-bölcs kérdésére egyhangu vakmerőséggel így válaszoltak:

— Hogyne, tanár ur, áttanulmányoztuk!

— Akkor most áttérünk Balassa Bálint báró költészetének tárgyalására, — hangzott dr. Piróka Kázmér ur kijelentése.

És amint mondta, úgy is tett. A hamis két bakfis pedig alkalmasint sohasem fogja megismerni Gyöngyösi „Murányi Vénus“-ának tartalmát.

Betegágyban...

Betegágyban mindakelten,
Nehéz betegágyban,
Fáradalmi hosszú útnak
Tagjainkra súlyosodnak,
Édes hitestársam.

Alig van már kétség benne,
Hogy a végét járjuk,
Hisz már látom lelkeinket
Láztól gyötrött testünk felett
Bontogatni szárnyuk.

Készülődnek a magasba,
Testünk meg a mélybe;
Fény nem csillan, hang nem csendül,
Ébresztőnek a mély csendből
A sír éjjelébe...

Meg kell lenni! Ez az élet
Gyorsan elmúlendő,
Alig teszi lábát rája,
Máris átja végét járja
A szegény halandó.

Szép azért a földi pálya,
De csak úgy, ha vége,
Folytatásul a határral,
Midőn koporsónk lezárul,
Fölrezet az égbe.

Oda, hol a nyíló rózsá
Soha el nem hervad,
Ahol a szerető lelkek
Bánat nélkül örveleznek
Az örök tarasznak...

Fel! fel! édes pályatársam,
Hisz már bontva szárnyunk,
Jobb alkalmunk sohse lendül,
Együtt a siralomvölgyből
A magasba szállunk.

Hol az atomok szárnyain
Ezer világ székel,
Még feljebb, a Véghetetlen
Öteli a Véghetellent
Örök szerelmével.

Látom már a menny kapui
Részünkre kitárvák,
Fönn is látják, hogy feléjük
Két igaz, szerető lélek
Csatlogtatja szárnyát!

Ács Ferencz.

Az ismeretlen.

Irtó: Haack D.

— Ismersz-e engem? — kezdte kérdezni.
Ránéztem. Egy bizonyos kifejezhetetlen valami...
Gondolkoztam és nemmel kellett felelnem.
— Tehát nem ismersz?
— Nem!
— Daczára annak, hogy születésed óta csak ott
tartózkodom, ahol te magad vagy?
— Megvallom, egy csekélykét... de mégsem
tudom. Nem ismerlek.
— Tehát annak ellenére, hogy éltünk végéig
együtt maradunk.
— Tréfálsz!
— Dehogy is! Ott voltam, ahol te voltál,
vagyok, ahol te vagy, és mindig ott leszek, ahol te
leszesz.
— Barátom vagy?
— Az vagyok, meg nem is.
— Hát akkor ellenségem.
— Akárhányszor voltam, de sohasem akartam
az lenni.
— Megfoghatatlan! — kiáltottam föl. — És ő
ujra kezdett hozzám beszélni.
— Közeledben vagyok és mindörökre idegen
leszek előtted.
— Ki vagy hát esodálatos, rejtélyes idegen?
— Ki lennék más, — mint a saját éned.

A három jóbarát.

Hosszu idők multán újra összejöttek. Beszéltek
erről is, míg végre szerelmükről kezdtek beszélni.

— A leány, akit én szeretek, kezdi az egyik, —
gyöngéd, angyali jóságú lény. Semmisem hozza ha-
ragba, kedves nyugalma nem veszi el soha. Bájos,
tojásdadalaku arcából két világosbarna szem szen-
dén néz bele a világba. És milyen édes, ha mosolyog!
Mert ő csak mosolyog, de sohasem nevet.

— Akkor az én kedvesem egészen más termé-
szetű. — jegyezte meg a másik. Egy enivaló kis hunczut,
telve vigszággal, üde kedélylyel. Nagyon gyorsan meg-
haragszik, de épp oly gyorsan ki is békül. És göm-
bolyú arczocskájából sötétbarna szempár vidáman villan
ki, nézve a világ folyását. Ezüstös hangú kacaját
hallanátok, barátaim. Mert ő vidáman, szívből kaczag,
s nem mosolyog. Derült ez a leány, mint egy fény-
sugaras tavaszi nap.

— Ecseteljem én is szerelmemet? — kezdi a har-
madik. — Mély komolyság és fenség veszi őt körül. Nem
haragszik, de éjsötét szemének pillantása engedelmessé-
séget követel és gátlólag emelkedik a közé, ami más
növel szemben vigyázatlanul, vagy pajkosan tör ki
a férfiből, mintha a búskomolyság egy halvány vonása
árnyékolná be édes arcát. — Komoly ő, mint maga
az élet.

— Mi a neve?
— Hogy hívják?
— Ki az a leány?

S így aztán rájöttek, hogy mindhárman egy és
ugyanazt a leányt gondolták.

Fordította: Gilberte.

GYŰLÖLŐ SZERELEM.

Regény egy kötetben.

Irta: **Szigeti J. József.**

(Vége.)

Oly hangot, oly szavakat hallott, melyekről szive mélyéig megreszketett és az ott tomboló gyűlölet elhallgatott. Most már tisztábban látott és elborzadt önmagától. Megérdemelte a szemrehányást. Megrontotta a gyermekét és aztán neveltségessé tette. És miért? Mert régen, régen egymásért dobogó szivek ismét találkoztak s nem tudott a hű női szivebe becsempészett új érzés ezzel a régi nagy érzellemmel megmérkőzni.

Ezért törte meg boszuja az ártatlan leányszív helyett egyetlen gyermekét.

Nemtelen, fájó boszu! Most ennek látja! . . . Egy pillanat, melyben magábaszállt, megszabadította vak-ságától . . . A föllázadt, megtört gyermeki szív keserű szemrehányása ránehezült sötét vastag felhőként a lelkére.

Szomorú pillanat . . . A vezeklés kezdete.

Másodszor megmentve.

Tornászó oroszlán.

Hajnalodott.

Tejszinü pára ülte meg a Balatont, csend, nyugalom uralkodott a szürke habok végtelenségén. Csendes virradat fölötté.

Csak a kikötőhelyen kezdődött az élet, a „Kisfaludy“ utóda, a „Baross“ földézetén.

Biró Endre nem vette észre ezt az ébredő életet. Azt hitte, hogy itt egyedül van a fájalmával, melynek sulya alatt leroskadni készül. És a Balaton csendes tükre úgy hívja,

csalogatja. Mily jó lenne ott megpihenni! Mit ér ugyanis az élet, melylyel gyenge megküzdzeni. Gyenge, nagyon gyenge . . . Hát ilyen a férfi? Férfi-e?

Rémesen fölkapz. Ő is férfi, kiforratlan, jellem-szegény férfi . . . Mily másképp lett volna, ha van akaratereje, jellemzilárdsága . . . De gyenge volt, gyenge és kifáradt, anélkül, hogy küzdött volna, kifáradt a gyávaságban, az ingadozásban. Mily jó lesz megpihenni, eltemetni a hullámsirba atyja és az önmaga iránti gyűlöletét, utálatát.

— Jöjj, jöjj, hullámsir! Fogadj puha kebledre, ahol nincs élet, nincs gyűlölet, nincs gyötrő szerelem!

Odakiáltotta ezt a csendes Balatonnak, a nyugalommal telt rózsaszín szürkületnek. És nem gondolt arra, hogy körülötte van még élet, van gyötrő, epedő szerelem. S illatos levegő, melyet illatosabbá tesz egy karcsu szép leány, aki anyjával a hajóhoz menet észre-vette a távolban mozdulatlan alakot, hallotta a hangját és szive megsugta, hogy ő az . . . Ő, a szive bálványa, akiért küzd régen és a küzdelemben nem fárad ki soha, mert ez is édes neki . . .

Bodony Etel állt mellette, Bodony Etel ragadta meg a víz felé dőlő roskatag alakot, Bodony Etel suttogta fülébe féltő, édes hangon:

— Mit akar tenni? Endre, Endre, legyen erős!

Megremegett a roskatag férfi, s kiegyenesedve, a meglepetés boszús hangján felelte:

— Mit akar már ismét? Életmentő lenni másodszor? Az én nyomorult életem megmentője? . . . Önszántából hozta ide az anyja, vagy ismét az apámmal egyeztek meg így?

Bodonyné sértődötten válaszolta:

— Részvétebből jöttünk ide, mikor véletlenségből megláttuk. És maga, ahelyett, hogy hálás lenne ezért, még szemrehányást tesz leányomnak. Elég kiméletlenség, mikor ily körülmények között a legközönyösebb nővel is másképpen kellene bánnia; a leánynyal pedig, aki önhöz . . . de mit beszélek erről! Hisz maga épp úgy tudja, mint én . . .

Endre haragja lecsillapult, de hangja most meg gúnyos lett!

— Tudom, hogy a szülők nem resteltek, nem félték játékot úzni a szivünkkel, de magamat nem sajnálom ezért, hanem ezt a szegény leányt. Az én szivemnek ez a játék már nem árthatott, de hozzá hasonló sivárrá, nyomorulttá teheti az ennek a beugrasztott leánynak a szivét.

— Erre nem gondoltam, mikor apjának kérésére könyörgésére beleegyeztem, hogy leányom önnek gyógyítására siessen, hogy mint Keresztes Jolánnal felejtették önt, felejtessen Etel is Jolánt. Igen, arra nem gondoltam, hogy leányom szive gyógyítás közben beleszóllhat a tervünkbe és mielőtt gyógyított, maga is beteggé lesz. Hát meggondolatlanság volt talán tőlem, de lehetett-e előre tudnom, hogy lányom szive tüzet fog a hozzá fagyos, hideg, közönyös: mert másért égő szív mellett? És lehetett-e az atyának könyörgésére nemet mondani, mikor fia megmentését kérte? De lehetett-e azt tudni, hogy ez az érintkezés máshoz vezet, mint szórakozáshoz, feledéshez? Hisz manapság napirenden van a fiatalok érzésnélküli barátkozása idő-töltésből, divatos flirtból. Sajnos, úgy látszik, leányom erre nem termett. Vessen követ rá, mert készséggel beleegyezett, hogy önt tehetségéhez képest vigasztalja, vessen követ rá, hogy a részvétebből, rokonszenvebből nála oly érzés fakadt, mely jön csaknem észrevétlenül . . .

Endre, mintha a multat idézték volna vissza e szavak, azt a pillanatot, mikor egy bájos tünemény szégyenkezve merül a habokba, azt a pillanatot, mikor az ő szeme elkáprázott ettől, s szive lángrollobbant. Elmélázva ismétli:

— Jön csaknem észrevétlenül . . . egy pillanat varázsától . . .

Végigsimitja homlokát, és aztán nézi, nézi Etelt. Látja, hogy az sir, hogy szégyenkezve rejti el kezével arcát. Most ő érez részvétet a leány iránt . . . Vagy talán más érzés ez? . . . Maga sem tudja még, de jól esik neki, hogy előbbi durva szavai után Etelhez nyájas lehet . . .

— Szegény leány, édes jó Etel! Bocsásson meg nekem, ha megbántottam. Nem szándékosan tettem, hanem elkeseredésemben és meglepetésemben megfedkeztem, hogy maga jót akar nekem.

Megfogta a leány kezét és hevesen megsókolta.

Csöngetés hallatszott a közeli hajóállomásról.

Bodonyné figyelmeztette erre leányát. És megindultak a hajó felé, hogy tervbe vett kirándulásukat megkezdjék.

Endre követte őket a kikötőig, hol elbúcsúzott tőlük, fülébe súgva Etelnek:

— Megmentett, édes Etel! Mire újra találkozunk, csodálkozni fog, hogy mily változást idézett elő lelkemben a kegyed hűsége, félreismert jó szive.

Tűz van!

Elpihent az élet. Nyugalom, csend.

Koromfekete ég, sötétség, csak a Balaton aczél-fényes hullámai csilognak barátságosan a sötét éjben. A hold elveszett a fellegek között, a falombokon átfütyölt a sivitó szél.

Biró Károly nem tud elaludni. A lelkében kelet vihar versenyt dúl, üvölt a külső széllal.

Csak legalább Endre jönne, hogy kitörhetne a lelki vihar; keservét kiönthetné, panaszkodhatna neki, megmondhatná, hogy igaza van, ő nagy bűnös. Bűn az engesztelhetlen gyűlölet, még nagyobb bűn a sötét, gyilkos boszu.

Az ablakhoz megy. Kinéz, hogy nem jön-e fia. A sötétségtől nem lát.

Egyszerre a sötétbe burkolt komor tájképen világító, szemképráztató fénysáv fut végig. Ezt követi másik s harmadik. Lángba borul a környék, mire fülsiketítő, ijesztő dördülés hallatszik, melytől tompa moraj között megreng a föld. A lombok zugó sóhajtsa között lármás ropogással hajtják meg derekukat.

És ebbe az ijesztő hangzavarba most belevegyül a harang kongása.

Ha fáj a szived, ha a lelkiösmeret szemrehányó titkos szavait hallod, ha a haragos természet és a lelked vihara együtt dúl, és mindez ránehezedik kedélyedre: a sötétből kísértetiesen hangzó harangzúgás akkor elérmit, borzalommal tölt el. Fantomok jelennek meg előtted és te azt hiszed, hogy az ég küld te hozzád, hogy torkodat összeszorítsák, megfojtsanak... Levegő kell...

S nincs nyugalmad; otthon félsz egyedül lenni... Megered a zápor.

Biró kinyitja az ablakot.

A harang kongása halk, alig hallható, mert a szakadó zápor zuhogása gyengíti. Annál ijesztőbb. Ugy hallatszik, mintha a föld mélyéből jönne fel, hogy mentő kezek után kiáltson. És még rémesebb a messzeségből induló emberi hang, ez a vészjelző két szó: tűz van!

Végigvonul ez az egész községen. Monoton, kiáltó hang, mely a sötét viharban szakadó zápor között megrémit.

Biró Károlyon végigfut a hideg, megvaczog a foga.

Megy, megy a hangok után. Az apró házak ablakai egymásután világosodnak meg. A község aprajagya siet a tűzhöz, hogy—segédkezzék az oltásnál. Ahol tűzoltó nincs, kötelesség ez. Ott minden férfi a tűznél van, ha lábra tud állani, és ha egyik-másik onnan elmarad, az vesztett a becsületéből és ne adj, Isten, hogy az ő fedele gyuljon ki! nem találkoznék aki oltaná.

Nem úgy a fürdővendégek. Ezek alszanak, vagy szobájukból nézik, hogy hol lehet a tűz. Csak Biró Károly van ott és a lakásából kiszorított, ijedt család.

Biró lábai a földbe gyökereznek, amint meglátja őket.

Keresztesék.

Anyja és leánya még az ijedség között is bámulva nézik. Keresztesnek nincsen ideje. Izgatottan, hörögve mondja:

— Be kell mennem... Nem, hagyhatom elégni a bőrtáskát, melyben fontos okmányok és értéktárgyak vannak.

Az oltásnál segédkező idősebb férfi válaszol:

— Nem lehet bemenni, uram. Biztos halál lenne.

— Legyen halál, de nekem azokat ki kell men-
tenem.

Felesége fölsült és kezénél fogva tartotta vissza férjét. Jolán pedig könyörgött, rimánkodott:

— Emberek, jó emberek, segítsenek rajtunk!

Ismét ez a válasz:

— Biztos halál. Édes kisasszony, nem mehet oda ember be.

Biró Károly arcza elszánt, amint mondja:

— Keresztes László, én tartozom neked ezzel!

Es heugrott a lángok közé.

Elszörnyűködés, sikoltás. Aztán az ablakot öntözték, hogy ha a vakmerő benn nem ég, legalább ott kimenekülhesse.

Az eső már csak permetezett. A felhők fakószínűvé váltak és elúsztak a messzeségbe. A hold, mint egy fekete foltos, világos gömb, bujt elő az úszó felhők közül.

Az ablakba ömlő víz által összezsugorított lángból égő alak nyögi:

— Vízet, sok vizet! csak még egy pillanatig.

A több kéz által egyszerre odaöntött víz elfojtotta a tüzet és az erős fojtó füst közül kiesett egy füstölgő fekete tömeg. A mentő a megmentett alakkal.

Csak nehezen vihették haza.

Még volt benne élet, de már csak pislogott, végét járta...

Vezeklés.

A pislogó mécs föllobban, a sir szélén álló, összeégett ember még egyszer visszanyeri eszméletét.

Látja maga mellett Keresztesné kisirt szemekkel.

Üvegesező szemei egy pillanatig fénylenek. Mohón, de alig érthető suttogással, az égési sebektől és fájdalomtól eltorzult arczzal kérdi:

— Engem sirat? Hát megbocsátott?

— Ennél többet érdemel, — zokogta a nő.

— Köszönöm. — Jólesik az a tudat, hogy megbocsátott, mert szerettem, szeretem még most is, de gyűlöltem, mert viszont nem szeretett. A fiam éppen jókor vetette szememre embertelenségemet, hogy siethessek a tűzhöz, a vezeklést megkezdeni.

— Hogy megváltsa a férjem életét.

— Azért a sok rosszért, amit vétettem ellene.

— Nem annyit, mint amilyen jót tett velem, hogy kimentette azokat az okmányokat, egy régi pör aktáit, melyeket tanulmányozás végett hozott magával és melyek, ha elvesznek, velük vesztett volna férjem nyugalma és talán becsülete.

— Még csak azt! — sziszegte a kín miatt a szerencsétlen! megbocsátanak-e fiainak is? Ő inkább megérdemli, mint én, mert amit tett, én tettem; ő csak eszköz volt a kezemben. Gyermeki szeretetből, ragaszkodásból, részvétből irántam, aki a vesztes lett.

— Ne vádoljon érte!

— Már nem... Amit tenni akart; emberi volt és nőies. És mikor ettől a sziv régi lángja visszatartotta, az is emberi volt és mennyei... A mennyet választotta... Nem vádolhatom érte... Eddig vak voltam; elvakított gyűlölő szerelmem és megsértett büszkeségem... Tetszett nekem a martiromság... tetszett a boszu... Most vége mindennek.

— Még remélhetünk, barátom.

— Végem van, érzem... A fiamtól el nem búcsúzhatom... Kérem még egyszer... felejtsek el általam sugalmazott gonoszságát, melyre tőlem telhetőleg nem választva meg az eszközöket, rákényszeríttem... Megszenvedett érte... Miatta talán az én sorsom vár rá is... Mert nem tudja Jolánt felejteni...

Már megmerevedett, üveges szemei már fönnakadtak, de azért még beszélt alig érthetően.

— Nem láthatom. — Kérem — megmondani, — neki köszönöm, — hogy vezekelhettem — az ön bocsá-na-táért.

Ajka odatapadt a nő kezéhez, míg feje lebukott a párnára.

Lemondás.

Endre csak napok mulva került haza. Etellel való találkozása után megkönnyebbült szívvél átrándult Füredre és ott mulató pajtások között szívesen maradt, míg lecsillapodott, nehogy atyjának még többet mondjon, nehogy megtagadja őt, aki minden inkább volt neki, mint atya.

Ha tudta volna, mi történt vele?

Csak akkor tudta meg, mikor visszajövet oly ember ölelte keblére, akinél gyűlöletet várt.

Keresztes volt.

Könyes szemmel nézte ezt Jolán és az Endre kebléről lehullott virág ismét visszakerült oda, de csak egy pillanatig, míg azt suttogták ajkai:

— Későn tudtam meg, hogy nem gonosz a lelked, nem csapodár a szived! Megnyilatkozott! De későn... későn...

Endre élvezte a mennyei perczeket annál mohóbban, mert azt hitte, hogy ő mégis csak bűnös. Zilált képzelete a régi kedves alakot látta, mikor még arca halvány, szenvedő.

Kiszakitotta magát a karjai közül.

— Mit tesz, Jolán? Álom ez?

— Nem álom, — rebegte a leány, hanem egy felejthetetlen pillanat, mikor egymásért már megdobbant szíveket újra megdobogtatja a tisztelet és testvéri szeretet...

Endre a lemondás csüggedtségével nézte a leányt, míg szemeiben a megnyugvás mosolya jelent meg. Megrázkódott. Bódultan ragadta meg a leány kezét, megcsókolta és aztán a szívéhez szorítva, lelkesülten szólt:

— Szeretet... testvéri szeretet!... Az, testvérem lehetne, ha a sors... De hagyjuk ezt!... Legyen mégis testvérem, bár szívem vágya más volt... A testvéri csók néha eszembe juttatja a mult édes-ségét... De ne félj, ha szenvedélyem nem csillapul, ha téged nem tudlak testvérként szeretni: nem dúlom fel, ismét boldogságodat... Elrejtőzöm messze tőled... Az emlékeknek élek, míg fájó szívem, árvaságom egyesít veled, szerencsétlen atyám!

Két egymást átölelve tartó leány könnyei eredtek most meg. S részvéttel mosolygó barát nyujtotta feléje kezét ily szavakkal:

— Nem fájhat a szived, nem lehet oly árva, ha úgy szeretnek, mint Jolán és barátnője.

Endre ránézett az új barátnőre, akinek arca átszellemült és szemei a részvét könnyeivel teltek meg.

— Etel! — mondá élénken, te önfeláldozó, hű-séges szívű leány! Hallgass meg... őszinte vagyok... Nem mondhatom, hogy te vagy a mindenem; de hiába is mondanám, tudod, tudhatod, hogy még nem egészen testvéri az érzés, mely engemet Jolánhoz fűz... Azzá lehet melletted, édes Etel, ha most megelégszel a rokonszenvemmel, a vonzalmammal... Beteljesül akkor megboldogult apám óhaja is...

A leány szemei előtt összefolyt a világ; nem látott mást, csak azt, hogy Endre nyájasan kérőleg néz reá, nem hallott mást, csak azt, hogy Endréé lehet. Vakon ment Jolán után, aki őt vezette, — vezette, míg

látta Endre kétkedő arcát, feje annak vállára nem bukott.

Mezeién meg a Joláné pihent.

Nagyon is szép kép a lemondáshoz.

A poeta készül ezt a lemondást megénekelni. Elég melankólikus hozzá a hangulata.

Neki is le kell mondania lelkének ideáljáról. Ő is oly nehezen teszi ezt, mint Endre. Nehéz neki is a szíve, amely már hetek óta a szép Galambosnéért hevült.

— Eljött a férj. Önnek, poeta uram, szomorúan félre kell állani és mikor pár nap mulva egészen elreptül a galamb, futhat utána sántikáló Pegazusán. Azt tanácslom, hogy inkább búcsúzzék tőle és vigasztalásul keresse föl a nagyszívű kis özvegyet, akit a báró nagyon is vagnak talált és reménytelenségben hagyott.

Az élesnyelvű fess Szemzóné mondta ezt.

A költő mégis csak Galambosnét nézte vágyóan, epedve.

Mikor édesebb a tiltott csók!

Egy bánatos leányhoz.

Oh! jér ölmbe, édesem,
A tavasz már virul,
És csókra les az égő nap
A bérczek ormírul.

Hadd zengjem el szerelmedet,
Bűbánatos leány,
Míg csókd tartja éltemet
És zöldel a virány.

Susogd el legszebb álmaid,
A hír már nem pihen!...
Kihajltá újra bimbait
Tavaszi sejtalem.

Mert jön idő és feledre
Leszek a föld alatt,
A lant, melylyel megzengtelek,
Több dalra nem fakad.

De helyettem az elsirt dal,
Tovább susog, regél...
Mely szívből jött, s a dalnoka
Dalában benne él.

Pálmai József.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Demes J. Gyenge. — Kozma J. A versek jök. — Czauner Erzsike. Jó. — Kezdő gazdasszony. „Baromfi-tenyésztő” van egy: Gödöllőn. — Berkovics F. A rejtvény jó, de túlságos könnyű. — Szabó B. Ha türelemmel kivárja, közöljük. Sok a vers. — Szilvássy J. Nem használhatjuk. — Köhegyi S. Gyenge. — „Kellemetlen helyzet”... ily cikkeket beküldeni. — Ha szárnyaim volnának... voltak szárnyai. Egyenesen a papirkosárba repültek vele.

EUROPA, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Budapest, VI., Ó-utca 12.